

Yttrande angående promemorian: Förslag om nya energipolitiska mål

Chalmers har tagit del av promemorian ”Förslag om nya energipolitiska mål”. Nedan återfinns Chalmers svar och kommentarer på betänkandet.

1.1. Sammanfattande kommentarer

I promemorian beskrivs i generella drag hur Sverige behöver säkra upp en förmåga att möta en ökad efterfrågan på el och att elsystemets utveckling ska göras med totalförsvaret i beaktan. Samtidigt poängteras att efterfrågan på el ska mötas på ett kostnadseffektivt sätt. Att det innebär kostnad att frångå en marknadsmässigt driven omställning och att egenskaper som ö-drift som kan vara önskvärda ur totalförvarssynpunkt också kommer till en väsentligt ökad kostnad att möta efterfrågan på el nämns inte. Förhållandet mellan kostnadseffektivitet, planerbarhet och totalförvarsförmåga behöver synliggöras för att avvägningar ska kunna göras och förslagen behöver konkretiseras för att sedan åter gå på remiss.

Promemorian saknar också konkreta förslag på centrala samarbetsformer nationellt och regionalt liksom mellan myndigheter i omställningsarbetet. Förslaget behöver kompletteras med konkreta förslag på arbetsformer.

1.2. Betänkandet som helhet

I nedanstående punkter förtydligar vi i vilka delar av promemorian förhållandet mellan kostnadseffektivitet, planerbarhet och totalförvarsförmåga behöver synliggöras och politiken behöver vara mer tydlig med sina prioriteringar och konsekvenserna av dessa.

I promemorian uppges att ”Svenska kraftnät bör få ett förtydligt ansvar för att med utgångspunkt i ett elförsörjningsperspektiv samordna den långsiktiga planeringen av det nationella elsystemet.” Samtidigt ges ingen information om vilka befogenheter Svenska Kraftnät har att påverka investeringar i ny elproduktion. Utan sådana befogenheter är uppdraget svårt att leva upp till samtidigt som omfattande befogenheter riskerar att påverka elmarknaden, inklusive stödtjänstmarknaderna, och därmed öka kostnaden att möta efterfrågan på el.

Vidare anges att ”Svenska kraftnät bör även få i uppdrag att analysera, bedöma och informera om var nya anslutningar av produktion av el och flexibilitetsresurser bör ske för att uppnå en effektiv elförsörjning.” **Här bör man förtydliga om Svenska Kraftnät då enbart ska ta hänsyn till det befintliga elnätet eller göra en samhällsekonomisk kalkyl där man jämför anslutning av produktion begränsat av det befintliga elnätet med anslutning av elproduktion som möjliggörs av förändringar i elnätet.** Det behöver också specificeras hur man förhåller sig till skillnader i utbyggnadstid vid en sådan jämförelse.

Promemorian anger också att elsystemet ska ha förmåga till ö-drift. Det är oklart hur elsystemet definieras här. Syftar man till det nordiska elsystemet, det svenska elsystemet eller mindre geografiska delar? Hur länge nätet ska klara ö-drift behöver också specificeras. **Om**

Yttrande angående promemorian: Förslag om nya energipolitiska mål

små geografiska områden ska klara ö-drift under lång tid så medför det stora kostnader och riskerar att motverka konkurrenskraftiga elpriser.

Vidare anges att ”I ett leveranssäkert elsystem med god resurstillräcklighet och hög överföringsförmåga finns förutsättningar för att prisvolatiliteten på elmarknaden ska hamna på en hanterbar nivå.” Vi är tveksamma till den skrivelsen eftersom det inte finns något som säger att Sverige inte skulle kunna ha god resurstillräcklighet samtidigt som prisvolatiliteten är hög. Det är inte kostnadseffektivt att öka elproduktionskapaciteten till en nivå så att prisvolatiliteten byggs bort. **För att hantera prisvolatiliteten behöver vi aktivera de flexibilitetsresurser som finns i elsystemet, samt förmodligen även bygga ut lagringskapaciteten i elnätet.** Om man med säkerhet vill dämpa prisvolatiliteten bör flexibilitetsmarknader inrättas. Det står mycket om elproduktion i promemorian men nästan ingenting om flexibilitet. Sverige kommer inte möta efterfrågan på el till konkurrenskraftiga priser om vi inte använder oss av flexibilitetsresurserna i elsystemet.

I promemorian anges att ”Leveranssäkerhetsmålet kommer att kompletteras med indikatorer som möjliggör en kvantifierad uppföljning av målet.” **Hur dessa indikatorer definieras kommer vara avgörande för att få ett leveranssäkert och kostnadseffektivt elsystem.** Forskare inom elnät och elsystem bör därför bjudas in för att ge synpunkter på hur dessa indikatorer ska utformas.

Betydelsen av nationell och regional samverkan för att få ny elproduktion på plats nämns i promemorian, samtidigt som konkreta förslag för hur en sådan samverkan ska se ut saknas. **Det är oerhört viktigt att ny styrning av elsystemet genom Elförsörjningsrådet inte bromsar den omställning som pågår i regionerna.** För att förhindra detta bör representanter från kommuner och regioner ingå i det föreslagna Elförsörjningsrådet.

Vidare lyfts samarbete mellan olika myndigheter som viktigt men också här saknas konkreta förslag på former för ett sådant samarbete. Ett gemensamt uppdrag runt energiomställningen med ett flertal myndigheter (bl.a. Energimyndigheten, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Försvarsmakten och Länsstyrelserna) involverade krävs.

När det gäller energieffektiviseringsmålet så ifrågasätter vi problembeskrivningen, där man i promemorian menar att energieffektiviseringsmålet motverkar en grön omställning och etableringen av nya industrier. Den samlade effekten på tillförd energi är oklar då industrins användning bedöms öka medan transporternas användning bedöms minska om fossil energi ersätts med el från icke-termisk omvandling. Eftersom effektiviseringen mäts i energitillförsel per BNP försvårar nyetablering inte nödvändigtvis Sveriges förmåga att nå energieffektiviseringsmålet, det kan i stället underlätta om det leder till att BNP växer mer än energitillförseln.

Göteborg 2023-08-30

Lisa Göransson (Energiteknik, Rymd- Geo- och Miljövetenskap)

Filip Johnsson (Energiteknik, Rymd- Geo- och Miljövetenskap)

Björn Sandén (Miljösystemanalys, Teknikens ekonomi och organisation)

Torbjörn Thiringer (Elkraftteknik, Elektroteknik)

Tomas Kåberger (Miljösystemanalys, Teknikens ekonomi och organisation)